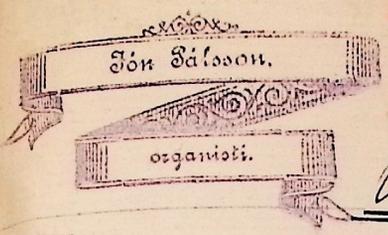

8. Veðurathuganir í Arnassýslu.

Þetta er ritgerðin í sinnu upphaf-
legun mynd. Síðar var hún endur-
samin og við hana aukið, og þannig
birt í "Austantórum", 1. hefti bls. 74-153.

---

36 blöð qto.

Upphaflega þannig
mín andversaminid og viðfátur leið.
Vodurathuganir í Árnassýslu.

Hvergi á landinu byggir og að nær því verði komist að segja fyrir um það
hvernig verid verði næsta dag, næstu daga eða vikun, en á nédanverdu
Sudurlands-undirlendi, einlennu í Stokkseyri og Gyrrabakka, enda
er það kunnara en frá því að segja, að um langan tíma áður fyrr
um og jafnvel ein, einlennu í Stokkseyri, er of hefir sjósóttin manna
þar verid stundur með miklu kappi og jafnvel meiri forsja en
veridloft er, í svo viðsjalli veidistod sem hún er, soþmum brims og
beljandi hafrots við sjáfarströndina, sem liggur fyrir svo berru og
opnu hafi, að hvergi er neinn vogur eða vilt til afdræps eða stjól,
heldur ginnandi útsær Atlantshafsins, alla leið suður fyrir
húðjardarbaug: hvergi land eða eyja í allri þeirri oraleid, sem dregid
getur úr haföldunum, er það komu stöðjandi á ströndinni og
falla þar með miklu epli á sonnum eða stærjagardi Sudurlands-
undirlendisins, austan frá Hornafirði og vestur í Reykjanes, því á
allri þeirri leið má segja, að hvergi sé neinn vogur eða vilt, nema
þá helzt Þorlákshöfn og er hún þó eigi til neins stjól í haf-
áttum, nema suðvestan átt fremur ^{norð}vestlofti.

Vegna þess, að ég stundadi ^{húðjardar} sjó, oftast allt árið um kring í Stokkseyri
- fót vetrarvertíðin í Þorlákshöfn, 1885 og 1886, - er mér kunnast um þá
veidistod og verda því athuganir mínar og frá sagnir af vodurathugunum
þar, einlennu niðadar við þá veidistod, byggdar á eigin reynslu og frisojn-
um fjöldi manna, en ég lýntist, í sambandi við mínar eigin sjóferdir.
Eins og síðar verdur viltid að, ber margt til þess, að í þessum stöðum sé,
eins og áður segir, miklu andveldara að segja fyrir um vodurathuga

veðnáttu en annars tadar á landinu, er þá fyrst að telja:

Nýsýnid. Standi manur í sjáfarbalkannum í Stokkseyri í ljótu og heidstúrn vestrí og norðri til vesturs, norðurs ^{ða} og austurs, er fjallaþringurinn þessi frá vestri til austurs: Selvoogsheiði, með Sveinmagarínguhólanum suðst, þá Heidinni há og Bláfjallum og norðan undan þeim vífilsfell og suðri Meitill, nýndri meitill, Geitafell og Skálafell á fransvídi, en Geitafell vestast og Skálafell austast, og Hengillinn í baksvín við það; er þá Hornid ad norðri (Kongsás). Þá komna Reykjaheiðar, Grafningstals og upp fyrir hann sést í efstu kindu Þotusselna (adeins þó frá því er komur austur undir Stokkseyraból og austur fyrir Randárhóla); síðan er Tungjökull (vestur endi þess í há-norður), Þvírfell í Grimsnesi, Rýngdalsheiði og í baksvín Hrafnabjörg og fjöllin þar austur af ad Rangarvatnsfjalli, Rangardalskólubjúi; en Seyðisblá á fransvídi, vestast, en Högnaðsfeldi, Klöndufell og vísul af Djáldreið í baksvín. Þar austur af sér manur Kálfskinda, Þarhöfður, og Bláfell; er Þjarnarfell á fransvídi en Hofsjökull (Rangjökull) og Kerlingarfjöll í baksvín. Samtliga eru þau í 80.100 kilometra fjarlægð frá Stokkseyri og Hofsjökull ad Rangjökull einnig. Enn þau eru Kerlingarfjöll í öfkunstað frá Stokkseyri og sjást þau samtliga í góðum staðgæmi. Þá komna Hrypsfjöllin (Kongsás o.fl.), svo og Hagafell og Þvírfell í Hryppannanna afnekti og en Hestsfjall í Grimsnesi og Vöðufell í Biskupsstungum (Hlidnu) þar á fransvídi vestantil. En þá komid ad Hólku og er hún í há austur; síðan eru Vaxna fjöll og Þindafjöll, með Þjálffelli, Selmundsfjalli og Þríhyrningi á fransvídi og lokar en svo Gedaland, Þórsmeit og Gýja fjalla jökull, með Rýngdalsjökull, Tungajökull og allan þann jökulafarus baki við sig, en ekkert séu til þeirrar fríðu fjallkingar þáðan vestan ad, en vitandi er, ad hún hefi afarmihil og oft og ilög áhrif á veðurlagid í Suðurlands- og Norðurlandum, einþann samtantil (sbr. Fjallsþringingum og

lx þ. 2. jökullinn, sem ad baki hennar er.

Hornvildum, sem nú getur í „Vöku“, I. árg. bls. 227. 236.)

Veina vísýnis þessa, sem hvergi mun vera svo mikil áttarstæva, í laudinu, nema þá af hánu heidinu eða fjöllum, miá sjá hverning vandrátta er í þessum háfjallaheijubnum eða í námsundu við þá, löngu áður en hún gjörir vart við sig þar með, nema heað hornvildum í kræni, því hann er oftast stóllinn yfir áðvi en nokkurn vaxin, jafnvel þótt um vor- eða sumarkornvildu sé að ræða, enda þá oft kemid að miklum laga, af fiskum eða hey hefir verid breitt til þessis. Hvernig er nú nút á sjó, hvort vandrátta sé í nánd, þótt lítið sé til þessara fjalla í göðu og heidstírnu vöðri, sem sýnað motti að haldist góti frá morgni til kvelds íða jafnvel lengur?

Ög vil benda á fáin dæmi, sem sýnt hafa ósamad, að í þessa er „mikill vísdomur fölgjum“, fyrir hverum þann, er veitir því athygli.

Í Sálfausvindi á vorin og jafnvel á sumrunum fram undir höfuðlag, er norðanvætt á nokkum, mun midjan morgun bygnir, og mun lagmátalítilid er breistíjshiti með aukvara af suðri, fram að eða fram yfir hádegis, þá þokast vindurinn vestur í vís í miðmundeistad og síðan í nómsfad, en um lítið drögast smínstíjflokar upp á Selvogsheidi, í Heidinn há og norðan undir Vefils fell, og effir því sem þeir þokast lengra til norðurs, effir því stólkappa. Þessi vindátt er kölluð útræna og stíjinn útrænaistíj, en sé útræna vey, (en það er hún oft í smínstíjinn) og stíjinn aukist eldi mjög vís, er von mun að „hann kemmi elti á“; sé hún hord, er hún kölluð brala; sjór fer að stíjota í fuglsbringun, stíjinn verda hnyklott og herda í forðinni, og þau eru kemni norðan undir Hængel og helliðstírni kemnar í Hnautu. En þess þá erji laugt að líta, að þau melta hvítu stíjjaálstrumum, sem Öggjafjalla jökull var jafnframt að fusa upp yfir höfuð sín og sáldra sín, niður í Þórsmörktina og Hejótshlíðina, svo, að þegar allt kemur saman, er kemni helliðstírni

offi allan Flóann meðan verdu, sem nor upp að Ásum (Hróarholt, Örnundar-
 holti) og upp undir Eyrjafjall. Að austan ræður hornvidinn en að vestan
 norðan áttis, sem metir hagbolinn í Reykjanesfjallgarðinum. Þó getur
 svo farið, að hvið stýi sjáist ^{norðan} summan undir Henglinum (en það stýi, sem
 drögast upp á Geyma (en hinn sést stýi) joda stýi á Botussíðum og þá hefir
 norðanvinðinum yfir höndina, svo, að stýin höfta ofan af Selvogshöfði
 og eyðast, enda drögur þá in bráðum fyrir miðastan og loyn og áfall
 en komist um náttmála til og norðan kulid komid aftur eins og náttúru áður.

Það er einnig á sumrum, þegar landmýðingjogu er og aðgerðalaust
 verður, að menn taka eftir því, hvort hann setur norðan í oða summan í
 Keplingarfjall, Helnu eða Geyjafalla jökli; stöndur þá eins og komidur
 hástrolkur norðan in eða summan in þessum fjallum; kenndi þann
 sér svo, að strolkurinn leggi norður af þeim, en norðan átt í vinnunum, en
 higning ella. Þeri þetta til að velti oða af haldi er í velti, en snjó
 í vinnunum með summan strolkurinn, en hælduþrúsingur ella, enda gefur
 þá brinnid, brinnbljóðid, strannurinn í lörnum og ósum, svo og fjarlægum.
 bændingur um fyrir sitt leyti, til hvers smjst, hins eða höftu í velti og sum
 að þeir vilid síðar.

Á haustum er velti oft þannig farið, in öll austur fjöllin eru með háum
 stýja völbunum, mestum í Geyjafalla jökli, Þotmóti og Lindfjalla jökli, alla
 liid norðan í Helnu, sem þá skautar sér með háum, hviðum og þykku
 stýja völbstri að austanverdu og um þetta nefndar austan lörum. Að vestan
 norðan fjallspyrtingurinn, sem þá er að glíma við hornidaum og er í
 daginn líður, hefir hinn fyrstfudi orðid að láta í minni þokum, því hinni og
 stóruk eftir, sem hann var von og vísu og dombur in helliþingingu yfir
 allt undir landid vestur í Reykjanesfjallgarð og þessur til að glíma við

Þorðra gamla, sem nú fer að vinna ír þessu öllu saman og vera það
í Vestur fjallid (Vestfirjans fjallgaurinn) og mæta það út eða uti í snjó.
Þykir þetta góðs viti um mildan og snjóþögan vetur, ef hann snjóar fyr
í Vestur fjallid en í Austur fjallinu.

Eftir því sem fjöllin blána fyr eða verða dökk bláni á líðnum sumri, því
fyr og því meiri vöskudar er að vanta, en á hantun og því nedar (t.d. niður
í mið fjall) sem þotuma loggur, því meiri vata er í lofti og þess lengur
að leida að uppskyttri eða þorni til í vestri. Þiggi hvít þota í fjallinu til
langdau, en hún myndunfari rognu, þótt annars sé þvert og gott vörur á
láglandi: Hún getur lojid þannig dögum saman, einhvern síðari hluta dags, svo
að óvís. Þykir, hvort ír verður þvertur eða rognuloga vöskun til, en líd
síðara bregst sjaldan. Sé hann „þreim fyrir hléðinu“ (þ. e. suman undir
Selvogshéidi) má vanta þvert næsta dag, því þá er norðunáttin hávarsi en
austan áttin eða hafvindrinn, enda þá vilt offast norðanhuassvindr í Þreid-
firði og Vestfirjörðum, en loj norðan átt í Faxaflóa.

21) Matthar við hafstriminu, himintári stýströbar utan úd sjöndeldanhringinn,
boda snjó í vestrinu og rogn í sumrum. Hvíta þotan og himintári hvíta stý-
lúlstrannin, en jafnan lúts viti, vetur og sumar.

Þá eru það blásumar. Þegar þvert vöður hefir stadið um einu eða tveggja
daga stéid, einhvern í vestri og norður hefir haldid að stóki ölli nætt að verða
ír vöskudannum, norðanvödingnum eða hretnum, dragur oft upp
gulleit stýjadrog í miðlunum fjarsta frá austri og norður fyrir öðru stáð,
(hér í Reykjavík frá Hengli að sjá norðunum í Ösju), er það Kolud fyrir-
stáð, sem stafar af austunátt með og í jöflunum eystra; í hann er
norðanvindrinn að þúa, stundum svo langi og svo hart, en ír því
verður margra daga norðanhuassvindr og rogn, og stendur það sjaldnar

sjónsnum áttum, þ. e. þeir breytast oft stöðvíslega og þórust til, en veijur-
 legastir í þærknum og þróuðri. Oft er talað um ýmist landsvæðs-
 átsvæðs/klósiga; þeir líta út eins og stöðveld tré eða kríslur, rötin er
 niður við hafflotin, en kríslurnar breiðast um himinshvolfid; en þetta
 vitanlega stey, sem þannig myndast af misnumdi vindstöðu er að þeim
 liggja og er veijulega talid að vindstöðan verði brátt úr þeirri átt sem
 rötin er og oftan fremur þeir og köld, en hlý og votusöm, en þótt sj
 munni nið fát af þeir, sem klósiganir áttu að boda eða hafa í för með sér,
 voru þeir taldir hafa mibla fjýðingur fyrir veðráttuþarid og aðallega þóttu
 þeir boda langvarandi veðurátt, sér stöðlega landsvæðs/klósiga; stöndur þá vindur
 veijulega úr landnorðri eða sólarvegum við klósigan og þóttu þeim til hlíðar
 undan sól, en sjaldan sést klósiga frá morgni til kvelds; sjáist hann síðari hluta
 dags, en hann veijulega í norðvestri og sjaldan lengi og þóttu má segja að vind-
 stöðum stöðvís þar um tíma sem rötin sést, þótt klósiganir sé hofginir.

Einhver „steyldliti“ virðist vera milli klósigan og gýlsins og rílfins,
 þeir oftast eru þeir ýmist gýllinn einn eða með rílfinn í eftirdragi, en
 sjaldan er gýll fyrir göðu, nema rílfur eftir ^{þarinn} ~~dragi~~ (eða eftir þari) sé þeir
 máttloshid. Þeir gýllinn á undan sól en rílfurinn eftir og eru það geista-
 brot frá sólinni, sem hlösta bjarnar sínum í þóttuþing þann, sem oft
 sést kringinn sólina í þeir veðrum og vindsteyjundum himni. Stundum
 sést gýllinn all lengi, en rílfurinn mibla okkur, ef hann annars
 sést og er það nefnt að þá sjáist „fyrir sólin í lofti“. Í annálum
 hafi og sód (mig minni að það var 21. ágúst 1624) að gefid var um það
 sem annálsvort atviti, að þá hafi „sól veid í hjálmaböndum“. Mun
 þar hafa veid átt við að geistar, líkur gýl og rílf, hafi sést bæði
 fyrir ofan og undan sól, ásamt gýl og rílf; hafa þú veid þinn

Sólin á lofti, en afar sjaldgæft mun þetta vera of bendis annáls-
fragnin á að svo sé, enda hefi ég aldrei heyrt eða séð þessa getid
nema í þessum annál, hver sem þann annars var, sem ég man ni eða.

Sönnu "atlar" minni of morgun- og kveldróðum vera; en þeir nefndu
lágnodi of langnodi of vitanlogu en þeir geistar eða stin frá sólinni í
þolinballu of stá mörri jörðu. Sagt er, að "morgunróðum völin of
migu í hafi, en kveldróðum völin of segir öllum sath!" Þetta
mun þó eigi ávalt vera svo, því hvort sem nu morgun- eða kveldróða
er að hoda, minni þeir ofkast hoda rogn, enda ná þeir oft svo saman,
að kveldróði verður að morgunróða í sumrum þögur sólar gangurinn er
langstur.

Þá eru heidriðljumar með ýmsum lit, bláar grönar, gulgrönar of gráar
of er bláa heidriðljum algengust of best; aftur á milli eru þinar engu
bodrænar ninnu góds vöður, of sjáist þot jafnárlogust í rosa tíð, bodi
sumar (þinar grön) of vötur (gráa heidriðljum), sem ofkast er samlit
hastu útsýningsstöðum.

Í lungslími vötar kvöldanna sést oft grá leitun laugar kring-
min lungslid, líkt eia einu of laugarinn kringum sólinu. Er það
kallad að "rosalaugar sjáist kringum lungslid", of að það viti í
"meiri vöður", þ. e. vera vöður, of minni það ávalt heyrast svo: Á
vöðum gerir oft illuðri mosta dag eða fyrr, eftir að rosalaugarinn
hefir sést of ofkastur verður í þvi bleypukid eða slydda. Stundum
er rosalaugarinn með bjartari lit (hvítgráum) eða einu of geistum á mudau
of eftir lungslinu, líkt of gyll of silfur á mudau of eftir sól, of bodar hann
þá meiri kulda en ella, svo að útkoma verður snjót of ávalt er
hann mudaufarí hvassuðris.

Þegar hann er "hreinn fyrir miðlani", þ.e. heidriku niður í sjó og
 að taini í Eyjafjallajökli, en Austurfjöllun, þ.e. Eyjafjalla-
 Tindfjalla-jökullar og Hella eru stýjnd niður í miðjarhlíðar,
 norðstíu yfir Þórsmosti og Godalandi, þá er rigning í vöndum.
 Samfara þessu er og lágur, svartur balli, sem ymist not
 uppi að Hlíðar taini, þ.e. Selvogshéidi, eða uppi á hana. Sést þá
 veijulega eltri hverjig stýin hoga sér á Eyjafjalla- og Tindfjalla-
 jöklinum, því þeir og fjöllin norður undir Helli, þ.e. Vatnafjall,
 Þórsmosti og Godalandi, eru meiri og minni há-stýjnd, svo að óvita
 sést frá í heidan hinum, heldur grá stý og bláur hest úd hinum,
 en Hella sést þá oftast vel uppi að miðju og best að norðan, en að
 austan og sunnan liggur þá að henni hvítleitt stýjaþykki og komber
 þá af henni (Helli) austur og suður yfir þetta þykki: "Hann setur
 austan (eða sunnan) í Helli". Bláfell er að vísu næstum östýjnd,
 en hann setur þá austan í þad, einu og Helli. Hestfjall er tím-
 blátt, en næsta fjall úd þad, Vörðufell, er glóljant af sólsteinum. Þros-
 fell í Guinisnesi er á litum einu og Hestfjall, en Þjarnarfell einu og
 Vörðufell. Gráa þóku stöðu leggur yfir öll þjarnarfjall, þ.e. Klönu-
 fell, Rangardalsfjallin og Þórusvíkur (einnig Gjúk og Þórusvíkur) en
 Ingólfur fjall og Hengill eru heitstíu.

Sé stýjafandi þannig, þ.e. á áliðnum stótti síð jafuall fyrri
 og þótt annars megi heita þessu víðri (hest og aðgenda lítið) er alveg
 óþarft að draga það lengi að taka saman hæg eða físta, því áður en
 dagurinn er liðinn, eru áliðingarnar komnar austan að og sunnstaðar
 halsveid rigning, og sé ballinn fyrir Hlíðar taini hár eða hár langt uppi á
 fjalli, þ.e. Heidinu há, vöndur óþurkurinn fleiri en einu dag.

Í lofti langvarandi illviðris, einhann bleyfuhríða á vestrinu, hosa rign-
inga á vörnum og að haustinu til, má sjá regnlöga litáan glampa við
hafsbreimina, og þá helst nokkru fyrir sólarlagid; en hann nefndur
hafgall (hafgalli einnig, en það er seinnilega eltri hekkara) og veit hann
á betra og þurrara vöðum. Aftur á móti er hafglenur, sem oft sést
í hosa til, bendir um að einn sé hann eltri lokid, heldur sé einn von á,
að sama vetrarhlid haldist framvogi og jafnvel engu betri; en haf-
glenur lýsir sér í því, að lágt en langt rof og gulgrön heidriðja
sést niður við hafsbreimina, einhann í simmanátt, enda stendur
vindurinn þá stundina og þar úti, ís þeirri átt, þótt vindstádan
sé annars ^{til} annars hlidasíð hana, af Sudausti eða síðvestri.

Þá er brimhljóðid (sjáfarhljóð) með ýmsu móti, margbreytilegt og
mjög góð bendir um vöðuráttina þann og þann daginn og oft
langur. Óþauft er að lýsa því, en svo niðarsengt og djúpraaldad getur
það verið á stundum, að helst nokki líkja því við Sub-Kontra-
bassa í orgli, með fjálda tóna, en enginn þeirra hefdi þó fleiri en 16
sveiflur á sekúndunni, en það er djúpsti "tónur", sem manni hefdi
fós greint. Svó stendur ein niður þessi, að hann líkist ógurlegu
óstri og þótt hann sé óvirklega í 800-1000 metru fjarlægð frá manni,
þar sem maður liggur í rúmi sínu, finst manni minnið títra ofur-
þegilega og eltri er umt að hugsa sér inddella vöggulag til að falla
í rólegan og vöran svefn en slíkan munnid. Síðan og kem þingad
til Þrygjavíkur, ni fyrir 42 árum, hefdi íj saknad þessara gomlu
vögguljoda minna einna mest þar austan að og útsýnisins þádan
í björtu og góðu vöðri: Að sumum sveitandi brimöldum, en á

hinnar hlidanna allar fjallakringjum fagra, sem og hefji áður lýst; á
vissu hefji og einstökum sinnum heyrta brimhljóð hér í Reykjavíki og
þá hljóð í högunn útsýmingi undir norðanátt og á Kollidag, en það er
eins með slíkum brimhljóð eins og brimind far eystra og hér, að því er ekki
heyr á líkja samou: Á öðrum stöðum má líkja því við belljandið, en
er á hinum við sífu, í sértrandi káljarsprömu.

Öf við viljum nú fylgjast með því hversu langt „hljóðið“ (svo er það
kallad í daglegu tali) ferist til, er heyr á fylgjast með Klubbunni og tákna
vegulengdina með tölunum 9 (0: kl. 9 á morgni) og 5 (p. e. kl. 5 á Kollid).

Öf „hljóðið“ heyrir t. d. 9-11 (nu svonefndan Ólufoga, brimgardinum)
er það áreiðanlegur fyrirbodi þess, að austlog átt er í vordum, enda er
þá og jafnan vindstádan austlog. Ferist það vestur á 12-2 (p. e. kl.
12 á hádegis og í miðmunda stár) og er það þá nu húsarsund oða nær
Frólla) lendur, það er það breytilega átt; en þannist það í nónsstáð,
eða vestur undir miðaftanstáð (kl. 3-5), er það ótrúlegur fyrirbodi;
þess, að þá munu bráðlega snúast til norðanáttar (geira kalli)
þungi niðarins fer eftir því, hversu störfelt brimind er, og er hann oftast
mestur í dinnuvidri og logni. Skundum er brimhljóðið hvelld og eins
og létt sé yfir því og þótt eftir brimhljóð sé, heyrast hvelld hljóð
frá einstökum brimbodum, er þeir falla í hljóðberu undir í da hagni norðan-
átt, enda eru þá fáir bodar neppi og brim í afdráningi: „Bodastelli“

En svo er og á stundum annað „hljóð“ sem heyrir við og við; er það
kallad undirhljóð. Forrennirinn gætur höfðu og mjúlega þessu síð,
áður er þeir kólnuðu mennu til ródurs oða gangu til skíps, að þeir gangu
sjálfir niður að flóðarnáli, lojdust þar flötur niður á sandinu, svo
að eyrod nam við, gangu síðan hinni og sögðu við háseta sína: „Við

Förnum elskert á sjó í dag fyr en birtin af dögj."

Þetta gæði formáður minn (Óbjarni sál. bróðir minn) einninn er ég var viðstaddur (26. mars 1881), gæta síðan heims og sagði við aftur hásetu sína: "Þú er óstílganlegt, ef nokkur mæður rúð í dag, a. m. t. áður en birtin; það er mikið undirhljóð að heyrja, þótt stíli heyrnum við það hringad." Flest öll skip eru þannan dag og við líka, því mokaflí hafði verið mostum alla vitnum, og vestríð var gott og sjór að mostu brinnlaus, en að rímannu klukkun tína lidnum frá því að róið var, gæði svo mikið útsýningarkraf, stórkoilun og síðan brinn, að mostum ólendandi var, enda fyrst þá tákur á Vestursundinu í þeim rötti þá um daginn og dræktum 5 manni af 7. — Það var Koilunhljóðið, sem Óbjarni heyrði, sem undirhljóð þannan morgun, enda var hann trogur til sjóferda þann dag.

Þó er enn eitt "hljóð", sem nefnt er stærjastérlt, eða stærja-gjálfs; það létt og kvítt og ávalt með hánum sjó, er brinn vedur inn í stær þann, en úr landi liggja en bringandurinn, enda er þá sjaldrast um brinn að róa, heldur "sjófylli með hásjónum" í stórstrámi og veijulegast í mórnað, og bodar norðanholu og þunnvindr.

Samna máli er að gæpa með brinnid; það er marglreyfild mjög og með ýmsu máti. Má veijulega af því sjá, hvernig ve dráttan er og vedur mostu laga. Í hafáttum er það líkast hvítfýssandi froðu, eins og oft má sjá undir hánum fossnum; að vissu sjásh bodarinn fallu hár og þar, en mjög órofullega, eins og þeir komi hver í sínu áttinni af hafi; en það ýmist þyktar öldur með stórum Koilunhlyktum í foppinn og spýtt þá brinnid upf í hánum stóðnum hár og þar og falla beint niður í

sjálfa sig eða bringandrum, sem þá verður líkastur stöfjeldrum hverri
 í þessum, sem vatnið (sjórinn) er á sjóða upp í: Þringandrum verður
 þannig líkast sápsu fróðu, sem sýður og vellur án afláts. Hvergi mótur
 fyrir að bringandrum „stardi“, neim áll eða smá sjáist og er þetta
 því kalladur brinnvati, rosabrim eða spýtingur, enda er slíkt brim
 venjulegast í hafvæðavæðratu. Slær þó stundum í það gullleiknu lit, en
 sé það snjóhvítt, bótan þáð hreinni átt og oft þur víðri.

Þingarlogast, roflurlogast og stöfjeldast er hið svo nefnda nodan-
áttar brim: Þessi er bjart, vindurinn hefur af norðri og stöggid er gott.
 Haföldurnar komu stöðjandi utan af hafi, svo háar, sem klídar
 eða fjall vöri og það hillir undir þær alla leið utan frá sjórdeildar-
 þringnum; eftir því sem neri landi dregur, hækka þær og setja upp
 klappur, þær vindast flýta sér á meir og meir og þær sem mestur
 eru fyrir sér, bráast til að strakta hvítum faldi, en þetta við það,
 því einn ein þær á ⁷⁰⁻⁸⁰ 60-70 fadma djúpi og það er nóg til þess, að þær
 leggja niður stöfjeld - í bili - og næst er þær sjást, hafa þær orðið
 einn brinnvati ein áður og er í 30 fadma djúpi er komið, setja þær upp
 faldum og hvefja - komu upp - og hverfa, en þá er komið að því
 að ni þólu þær ekkri mátið lengur, heldur falla, sem hinir háir
 brotsjóir, þeir í nóð - venjulegast - hvar á eftir öðrum, með því afti
 og þeirum hvefja, að jafnvel stöfjeldi mekast á smátt, en verða kynni
 á vegi þeirra, munu þátt mótast meilum smátt. Venjulegast, og
 ef brim er í vexti, en síðasta aldan stöfjeld og fall hefur mest og
 þingarlogast. Sé hún minnst, en sjór í afdráungi. Einn slíkar öldur
 reitnefndir langar sjóir, enda oftast nefndir því nafni. Það er öftu-
 legt, en þó satt, að lengd þeirra er oft ein og þeir nodu frá Akureyrum að

Videy og Falla þeir í einu falli svo langa leið eða lengri. Þegar þeir falla, senda þeir upp frá sér himinháan brinnstólurinn síns og voru það eitth af stórtu gosnum Þeysis í gamla daga og verður þó eigi flóð herra en í miðjum sand eða vel það.

En hverning steyldi brinnid líta út eða vera til að sjá í Gallraflóðum eða þegar það myndar um himnum ofluga sjógardi sem nú er heiminu og lengi hefir stadið því til varnar fransarlega í sjáfaratölluunum? Það vita fáir, því það sést ekki í landi: Særolid er svo mikilid, mistrid og sadrifid svo þétt og ógurlegt, að ómögulegt er að heima augum vid til að sjá annað en brinnbótana, sem mest falla landi og sem þeir oft erid stórir og ogilgjir. Hversu hávarnar öðlur það eru sem slíken brinnroti valda, vita þeir einir, sem eru í hafi úti og hafa margir þeirra sagt, að þá hafi sjórinu verið holstæflur einar, enda ofur sjór með öllu svo að þeir hafi oridid að liggja á helki og regna að verja stleipid áföllu. Þá sendaflóð 9. januar 1799 hefir verið eitth meðal hinna stórtu slíku „flóða“, og 1832, er móðir mín var þvöggja ára, num einnig hafa verið stórt flóð. Hún var fisd 1830 og mundi vel eftir því, að hún var flutt frá Kadlastöðnum (vestfastu bændum í Skokkseyrarkverfi, sem liggur lágt) að Dvergasteynum, sem eru rétt fyrir austan Skokkseyri og liggja einu hest yfir sjófarnial. Sagdist hún muna eftir því, að móðir sín, Þessleja Einisdóttir, hafi haldid á sér með amari hendi vid barnu sínu, en með hinu heudlini hafi hún haldid í faunum í þeirri einu kú er Þau, Foskkrar heimar, Atli. Hafi móðir heimar sagt, að hún (barnid) hafi gráid nið og kallad í sífellu: „Töskulekhi minn eða kúna frá mér.“ Hafi sjórinu þá flétt upp í hvelunum þau, er í Kadstogunni voru, svo, að elki Hún var sjófarinn þinn, eða Sigfela Einisdóttir. Hún var sjófarinn þinn, eða Sigfela Einisdóttir. Hún var sjófarinn þinn, eða Sigfela Einisdóttir.

var mit að hatta þar í börnum fyrir en sött var fært heyr út í heggard til að
láta í rúminu, því engar voru söngurmar, aðeins fyrirfarir gjótt Gálkunnar
með þessum lofti og síðan niðrarheyr látið ofan í það til að leggja við. Því
var þetta víðasthvar í þórum þarsinn og þessi til í þeim tímum og heyrði ég
aldrei neim kvarta myndu þó sta gema heppi Kröfur í þessu efni.

Þann má nefna veijulegt brim, brim í göm vöðri, oft allmikil, einstaka
um fyrstu olaganu eftir mikla hafþrodu og í byrjunu hræinnar norðan áttar
er góðra gæfta. Það er að vísu mismunandi mikil, en oftast heyrir og fall og þ;
aldurinn eru þá ymist háar og lágar, með nokkurn veginn með hliðlegum
milli bilum, stór ölof og til og jafnadrá brim, sem deyr af, eftir því
sem að fellur og í holtið, eny koninn er sundarjöt og brimsundin, eit
öda flæði (en þau eru aðallega tvö: Stofleseyri, Vestursundin og húsarsund),
eru orðin for, og er þá sjaldan lengi badanna bidd með að róa.

Oft er brim svo þrálátt, að skandalaustr er, nema um háflöðid, og
er það nefnt flöðgleimingu, þá er þá helst í stórstreymi. Er þá sjöt
oft niðr bálginu og vöðurinn í öll stæ, svo að "leiddin" er þá flakaleikid
betri en sundin sjálf.

Krókaldubrim er það nefnt, er aldrei fellur af landsvæðri og útsvæðri
í seinu og er það þá veijulega stórfelt niðr og illt að velja góð lög í
sundrunum, enda er þá veijulega hvassvæðri af austri vestursvæðri Vestmanna-
eyjar, en jafnframt einnig hvassvæðri af suðvestri, vestri og norðri út af
Reykjavosi og er oft vandséð hvor áttin hefir yfir höndina, hanna hefir
austan áttin miklu oftan en hin, nema dragi til langvarandi norðan-
áttar og forist hin niðr í aukana fyrst í stöð; hins vegar drögur
fljótt úr briminu, jafnstjótt sem austan áttin "vís sé", enda verður
þá mildara væðid, en ef hin áttin er dæm.

Þá mildara væðid, en ef hin áttin er dæm.
Þá "á vel við sjóinn", eða "væðurinn leinum að ná sér", m.ö.ö. hefir elki úr að vinda að ströðu.

Landsýrningsgrallari.

Í Eyra-Þorbakkabreyðinni, eins og eflandi, víða annarsstaðar þringum
 strendur landvæis, lifir fiskelegur ein, er stæðtoli nefnist, en
 þar systri heiti hann elsti þvi nafni, heldur "Landsýrningsgrallari"
 og er þetta nafn á honum svo til komið, að ef nikið - og það er oft
 afar mikil - sem fiskest af honum, er mikil hvassviti af
 landsæði á stóllid að hvein bláblu þinu um lidnum. Er
 þá áttum vitandi, að "hann er stóllinn á með landsýrning"
 það er líkt ástætt þá með þessa fiskelegur ein og af fiskei
 af háf, að það er ein og enginn annar fiskeur komist að.
 Og hefði aldrei séð þessa legur fiskejar hér syðra og hefði ég
 þó gefit mér þar um að leita þann uppi, badi meðan ég stund-
 adi sjómennstun (1882-1884) í Seltjarnarnesi og hjá fiskeimónum
 og fiskeólumnum síðar. Þetta er afar stór stæðtoli, með
 gulgránum, næstum laufmyndidnum blánum í baknum og
 þótti hann ágeður fiskeur, "í sodid", þótt maður vori.
 Og held þvi að þetta sé einhver önnur fiskelegur ein sá, sem
 hér veidist og nefnd er stæðtoli, semiliga eldri að áratólu
 eða sem lifir í djúpri sjó en hér er. Þitt er eltri um að
 villast, að ef "Grallari ódoppi", þótti hann óbrigdull
 badi þvi um snögga veldubreytingu þar systri, þá þu vel
 þótt útlit um það að ódru leyti, gefi leikar eða engar beudingar
 um það og þvi hafi hann blóð þetta nafni "Landsýrnings-
 grallari", enda hannast enginn við slíkt nafn á nokkum fiskei,
 svo ég til viti, annarsstaðar en þar systri.

Fjörumadkurinn.

Á Stokkseyri - og vitaulega einnig á Gyraarbaki - nota menn
 mest fjörumadhl til bætis, einhvern vor og haust og er hans
 aflað þannig, að menn fara hver með sína sköflu og hver með
 sínu madka stökli, út í Þéiru til að grafa madhl. En það heitad
 "að fara í madkasand". Þéiran er allstór lön framundan Háms á og
 er út af henni fjellur, er hún ferur fram undir soonefuda árósa. Allt
 vor- og haustvertíðin söfnuðust menn þar saman í fugatali til
 að grafa madhl á "Stokkinn" sínu, en hann var 200 önglar, sem hver
 skipverji hafði fyrir sig, til að afla bætis í fyrir hveru ródur.
 Þótt undanfarið í Þéirum voru mikil og lóðin eltri löngri en þetta,
 (200 önglar) veitist mörgum fullerfitt að finna á Stokkinn sínu,
 því allur madkur var þá máste uppi. Winnu ef miklar og stóður gótt
 voru og vudu menn þá oft að "grafa á votu" í öðrum lönum. En svo gat
 það komið fyrir, að menn þurftu eltri alla fjörum til að finna nógan madhl á
 lóð sínu, því nú "að madkurinn uppi". Allir fyltu í lóð sínu áður en fjaran
 var hálfvud. Var þá farið heinu og lóðin berti í stýndi, en aldrei var sú
 lóð í sjóinn lóð, því noga landsþvingur og þrim var þá komið fyr en notkun
 vandi. Þetta fann fjörumadkurinn á sér og dró sig því uppi í lóðinni
 lengra uppi í Þéirum. Með þessu hátæni sínu sagði hann því ój-
 monnum, að hræifing voru kominn í sjóinn og að óþarf vori fyrir
 þá að óm aka sig með því "að þella í madkasandi", eins og það var kallað,
 þann daginn eða næstu dagu. Þetta bar að vísu eltri oft til, en einstummur
 og offri því 28. maí 1881; og í Stofeldare brini og haföldu; hefi og aldrei á sjó
 verið ein þann dag og hleypum við til Stokkshafnar, en bátur fört í Stokkseyri
 og drukkumdu 2 menn (sjá "Votun").

Ef smá-Kudungar sátu í Steinum í fjórungi, þ. e. a. s. í Steinum sem beris voru of algjörlega maktir, voru þess að sjór hafði elst í jafnadi gott og svo hátt, að þang ein annar sjáfargróður festi á þeim, þá mátti ganga að því veisu, að físter var kominn í mið. Kudungar þessir eru bláir að lit og festa sig á Steinum þessum sam-
an, eins og mig á mykjunstein, en sjaldan höfdu þeir þarna langt viðmánu og hringu eftir nokkura daga og var þá komið gott físter, er gaf.

Vid landingarstadium í Stokkseyri er stórk leir, en Þlandu nefni-
ist og er "Þóndli" í heimi miðri; nei hún að landi og er þar mikið
af óðar fugli upps við landsteinana, líti á Þlandu og Þónda, en að-
eins þá, er hafkróðar voru og brinn. Þaginn áður en sú veður-
breyting vand, að hafáttinni línti og norðan áttinn kom, var allur
fugl hafinn þáðan og kominn lík að bringandi eða fram í frumstu
sker og frá hélið komu stóðirhildir við meðan norðan áttinn hélst.
Samma máli var að gegna með þetta hátherni faglauna á Eyjarbálka:
í Hafáttinni og hroðveðrum, haldu faglaunir ójafnadi til á höfninni og
komnum þar austur af, en miðisins eða jafnvel áður en norðan áttinn

gerir vart við sig, er allur fuglinn þennur vestur í árósa
Flvosár og hefst þar við þar til sunnanáttin gerir vart við sig aftur, og er
þá oftast nær þennum inná landi daginn áður. Má þó fara nokkur
eftir því, um veðráttuferid næsta dag eða dögur, hvernig fuglarnir fara sig á.
í þessu efni.

Grindur (taundar) og hausni munu að jafnuði halda sig inni við í húsum
máda vottvirdi er og rígningar, en jafnvel daginn áður en upp stýtti
eru þau þennin út. (Sbr. um Hatti: leggja úti í jörðum og þennu í rígningu - daginn áður en upp stýtti)

Í vottvirdi tíð í vorin heyrir maður lörnum, síðan er
hann sígur í tjörnum eta vottum, næst er veina annsó-
marlega og segja: O-úh! O-úh; en í þvaktíð flýgur
hann hátt í lofti og segir: Þelur af! eða þurka þraf! (ugga-
tra, uggatra), og badar hann þá langvarandi þerri.

Þótt þvaktíð þrafí leugi stáðid, sólarhiti og brústiða, svo að regn
er helst ið þessu góða er manni þrá heitast, er Keian þennin
upps um allt þinn, við þinn til að tína mad þinn, er hann ferir
sig upp undir grassvörðinu. Er semidlegt, að mad þinnu finni þú
á sér, að mi fari hann að geta svalað þorsta sínum, sem og hiti,
að Keian viti hvort þveggi, hvað mad þinnu og regni líður.

Þegar himbrinn flýgur til fjalla, flýgur yfir jörð alla:
Himbrinn sést í stundum að alidum samræðanál og hofud-
daga, leggja leið sína til fjallanna, hárra fjalla, og er

þá segir saga, að þú er hannbrúðinn. Þódrid breytist
 oft annaðhvort til þurka og kulda með höfuðdegi, eða þá til
 vöku og miltella rigninga, og er það, sem þessum er, ballad,
 „að hann sé brúðinn.“

Lidris segja, að það sé eltri hin brúðinn, heldur hegrinn,
 sem þessu spái, er að höfuðdeginnu og vöðubreytingunni
 lýtur nu það leyti.

Yadratan er víst hvergi að finna hér á landi nema í Árnas-
 og Rangárvalla systunni; einn þann er miðid af honum í Flóam-
 unni, Guinssonum og Koltunum (Rangárvallasýti). Einu og
 kunnugt er, var Þreidamýri ofur yfirferðar mörnum og fénaði.
 Áður en Líveitan kom til sögunnar, hver Keldan við aðra, féin
 og flóðin víðsvogar og ódimmog. Þyrftu menn að fara yfir þen eða
 laka og vöru að leita að vadi, komu þeir einu til ferðamanns-
 ins, fljúgandi langa leið að, settist þjá honum eða steink frá og
 sagði: „Viddi, viddi?“ Maðurinn stíldi þetta svo sem
 hann vori að spyrja hann: „Viltu (fara) yfir?“ og hló þjá við.
 Sagði þá fljúginn: „Vaddi, vaddi!“ Maðurinn lét sér það
 að kunnigri vöðu og óð svo langt sem hann hakaði, vand
 reidur við fljúginn og sagði: „Hafdu stönn fyrir! Þú ert að varra
 mig, ófæti þitt.“ Sagði þá fljúginn: „Vaddu vöðu? Vaddu vöðu?“
 „Ó-ja, en það er eltri þér að þakka, þó ég hefi það!“ Viddi
 viddi, viddi!“ sagði fljúginn og flaug í brott og sagði:
 „nu leið!“ Ó-hei! Ó-hei! Ó-hei.
 Þann þóttust þeir oft salir og heppnir, og þeir hittu

Jadrasau á leið sinni yfir sléttu tofðum, sem á vögi
þeirra voru yfir Flóam, þá þeir voru samfarðir um,
að sléttu leiðtogi greiddi þeim vög yfir þot og þeir höfðu
margreyst hann að sléttu "göðmenntu".

Þá er hrafninn eigi eftirbátur annara fugla og dýra
með veldisþær sínar og annan vísdom: Þegar hann flýgur
hátt í lofti og steypir sér eða "hvolfir", sem kallað er, veit
þá á mesta fávíddi. Þannig "hegðaði" hann sér morguninn
29. marz/1883, er maunstaðinn vaud í Þorlákshöfn þann
dag og maundrápssteylium mikla gerði, er stóð þann dag og
vestu nátt.

Seo mikil trú er á hrafninn, að formenn hafa smíð
aftur með stípsstöfu sína á göngu til stíps, hafi þeir með
hrafnin í þeirri leið eða hann flögid á móti þeim og hafa þeir
oft séð það, að elsti var heppilost að halda lengra. Aftur á mót
er það mikils góð vísir, ef hrafn flýgur með manni, sezt mör
vid og vid, flýgur síðan upp og heldur fylgdinni lengra fram í
áttina sem mætur fer. Eg veit dóm til þess, að hrafnar,
stundum margir í einu hafa fylgt manni allt að 40 kílómetr-
um og síðan smíð vid, en er þangað var komid, var enginn for-
þora á þeirri leið sem ófarinn var.

Oft hefir kunnur sagt það fyrir, að mi þora manni að físta og vöðum
að batna. Hefir þá góðhljóðid veid ófarlega í hönum og hann veid
hátt, eins og barn
með þó að setja á manni kirkjunnar eða turninn, velta þar

öngunn og brýna gugginn, hefir hann oft sagt það fyrir, að "elsti Líður langst
 um það legg og spig mætur í slíkum stöð": að elsti minni verða langstfangad til
 að einhver deyi og verða borinn í líkluju.

Þá er tíni allðerlómstíli sagan um hröfnana og nauti, og er tíni á þessa líd:

Hjaldi Kría var á beit, ásamt nauti sínu, þar nálast er vinnufólk vandi að stötti á
 engjunni úti. Húsbónurinn hafði farið í Kaupstað þar stórnir frá um niðurnám og
 leyst úd að verða mestan hluta dagsins að heiman, enda dvaldið honum þar
 oft all lengi í hvert sinn er hann tók sér slíkar ferdir á hendur.

Um hádegistíð sér engja fólkid að margir hröfnar safnast að húsinu og ráðast
 þeir nið og grimmilega að nautinu, en líýnar létu þeir náðu lausar. Engja fólkid
 reyndi að stugga hröfnunum frá nautinu, en það kom stöki að haldi: þeir ólmud-
 ust allir að því, hvar sam það fór, settust í hrugg þess, stungu þad og betu og stíldi
 fólkid stíkt á þessum, en það féllu náminnuna í því síðar um daginn: Eftir nóttid
 kom sendi mætur frá kaupmanninum og sótti nautid og var því sléttad um kvöldid, því þótt
 bóndannum komi stöki til huga, áður en hann fór þessa ferid, að fanga nautinu, var það að
 samþykkingu milli kaupmannsins og bóndans, að hann selði honum það einmitt þá um
 daginn, því kaupfar kaupmannsins átti að leggja út þá um nóttina og skipstafina
 voutadi algjörliga ljót til ferðarinnar.

En það fengu svo hröfnarnir fyrir sinn smid. - Bóndinn hirti slátrid og ótladi
 að flytja það heim, en vegna þess að kaupmáðurinn hafði látið hann fá full-
 níkið í Kallinu, sófnadi hann í heinuleidinni, hestarnir veltu ofan af sér
 einhóruju af farangrinum og þar á meðal öllu slátrinu og gæddu hröfnarnir
 sér það að góðu niðan bóndinn soaf og kom hann svo heim á ofliðandi
 nóttu, ein slátrarsins og ýmislegrs annars er hann hafði misferdis, en
 flest af því faust síðar.

Saga þessi er söm, og sýmir tíni forspár Kríunnar, um fótlog nautsins.

9

Öft ber það við að kvöldlagi og í góðu veðri þegar upp stýttur offri
langvarandi rigningar, að Flvos á, fyrir vestan Öseyrarnes og Flóagöf-
hverfi, híflur uppi og er það óriðulega vottur þess, að næsta dag verður
hiti og þvottur, með útrönn síðari hlutadagsins og dala lódu að kvöldi.

— " —
Súð vestan í Hennglinnum eru frjú moldarflög framán í lágum
hryðli; liggja þau í brattanum og blasa við suðri; þau sjást því vel
frá Stofulseyri og údar að í sumrin veðrum Flóannum. Í öfberitid kemur
það oft fyrir að séin stinn niðr glatt í þessi moldarflög, þótt hinir sé
að ódruleyfi alstíkjáður og vafasamt niðr hvert hann gláðnar til. En
þá óriðulegt að sagð Því það verður bezt þvottur í dag, því fróll-
konum er búið að láta þrogin sín út til þerris. Flógin heita, fróll-
konutrog" og er engu líkara en að niðrkvitrag, vel þvottu, séu seth
þarna til þerris og það brogsk elki, að þvottur verði þann dag sem
þau eru "lákin út" og fróll betri, sem þau eru bezt þvottu.

— " —
Þá er nokkur fyrir austan, Fróllkonutrogin hver einn, sem aldrei
ségt ríðka, nema stórum áður en langvarandi þvottur kemur; ríðka
þann þá óriðulegt hátt og er kalláður þerrishverin í Hennglinnum. Í
langvarandi og hægum rosa, ríðka annar hær þar nokkur austan, en
þegar þerrishverin ríðka, liggja þeir allir niðri, svo og allir áðri hvern
í Hennglinnum og í Þerfja kooðinni, sem ríðka án afláts í öfberitid. Þóðan
í Hennglinnum austan til sést hver einn ríðka við og við, en þá ríðka engi
hinna hveranna. Hann er nafulaus, en þvottur boda kuld og jafnvel frost
í haustum.

* Kalláður öfberilver

Þegar Klósjarótin er í landsuðri og möt Klósi í útnóðri, vindurinn
 stendur úr þeirri átt sem rötin er og jafu jöðra-sváið brú í sjónum, verður
 oft úr því horstið verðrótta: Sjónin leyp af, jafu frá ut því sem landeyrn-
 ingurinn nær sér, brúin verður snúansaman hræinn, svo, að sundarjör er,
 Klósinum fœrist til austurs, stíglósta drogur upp austan í Heklu, og
 Eyjafjalla-jökull hylur með hvítgrávi þöku, sem dinnur því meir
 sem nedar og sunnar drogur; brúin verður ganghráðara, sterra, og
 þegar Klósinum - allt á rínum dögum - er kominn norður fyrir Heklu,
 vindurinn fylgir honum, sjónin verður skandalans, stórbrú, hræint
 og tígulegt, hellið stívirni með Austur-fjallum, mest syðst, Blíka í
 fjarka yfir Kerlingarfjöllum og austanvoti á Rangárvalla-söndum
 svo, að þá má segja, að fjallsperringur sé stundur á mötsvið Heklu, en hor-
 tidi með Eyjafjalla-jökli. Úr þessu verður langvarandi landmýrdings-
 þrenur, með smástírnunum fyrst, vestur undir Faxaflóa, en birtur
 nýps síðar. Fylgir þessu verðr, vesturhinn og fagur Kvóðalodi. Klósinum
 hverfur, en landnordans Blíkans helst og verður furdurinn því betri og lengri
 sem kemur góðu lengur.

Þegar andvari af norðaustri og Fandurhinn fjöll, alla leið frá Eyjafjalla-
 jökli og a. m. H. vestur undir Haugel, er óþráviljandi og undanfellingar-
 laus fyrir badi þess, að innu 4-8 Kl. tína er á stóllid mesta farsíðri of sud-
 austri með stórhæð að vetrarlagi og mikilli högnunni að sumri til. Má m. a.
 benda á þriðild verðrúttufar aðfarna nótt 29. mars 1883 og síðari hluta dags. 11. Okt.
 1735 og miklu oft. Þannan síðarupda dag voru öll Austur-fjöllin eins og þau voru hvið-
 þegin „frá toppi til káar“, Kl. 3-4 um daginn, en að 4 tímum lidnum var komið hinnaudi austan-
 noti og Hafald á Helliðshéidi, enda var loftid hitsevar til þessins suður og Rofjauosfjall-
 gardi, þegar Austur-fjöllin voru svo hræinn sem áður segir.

Vikindagarnir hafa oft mikla þýðingu hvað veðrit áhræsin eða veðuráttu, farir um lengri eða stæmri tíma. Þrosakít er oft upptökta um helgar, ein þann á sumrum, en sjaldan um þó breyða hit varanlegrar veðvátlu á sumrudegi, nema e. f. v. á höfuðdagurinn sé þann dag, þingstífti o. s. fr. og veðuráttan taki þá verulegum breytingum, sem stífti er altínd. eða undanlekingarlaus rofla, þótt oft sé reyndis sú. Á vetrum býja oft stórordaveður í sumrudegi og hallast þau þá lengri eða stæmri tíma fram í viku eða m. n. þrjú vöfundaga. Því í jóvilei veðri á frimrudegi mun þann hallast á vestu leyti óbreytt fram í vestu vikunni. Þó þrosakít á sumrum er það oftast örðkur vottur um áframhaldandi þerri, eftanum býjar í frimrudegi.

Þá er laugar dags-stórrigningur alþrum, ymist á þann veg, að úr helligrigning er fram á hádegis, miðmunda eða miðaftans; sjaldan stendur þann fram á kveldið, en of svo ber við, beudis þann á stöðugan eða víðvarandi rosa.

Oft veður algjör veðrabreyting með þinglakkum, kvartila-
stíftum og uppsin fimbri vikunni, sem stendur þá hit vestu þinglakkum, kvartilastífta eða fimbri vikunni. Þer þetta oft eftir því, í hvada áth þinglid spingur út, og ein þann valda stór-
strámmarnir veðrabreytingunni.

Meistar veðrabreytingar eru faldar geta orðid: Á þáttum, með höfuðdag, upp in fimbri vikunni eða með býjunum þeirra, um sólstöður, jafnlogur, og með þinglakkum, kvartilastíftum og fóstleingangum. Veðurreyndis gefur oft orðid árid löng, jafnvel um flævi mánaðastíð eða heilt misseri.

* Gamli manni söðu: Það er vallaast hvað hann gerir uppsin fimbri vikunni. Þ. e. ein þann / fimbri vikunni e. þáttu.

Það er talið gæmúl stáðreynd, að veðráttu far allt í hausti, fari ekki þó sem vistar fyrsta dag haustmánaðar. Vár þetta niður við Flóaréttdaginn (áður fyrrum, þó hann er einmitt þann dag, svo of Landréttis. Men sögðu þó:

"Haustrid veður eins of Flóaréttdaginn" (eins of þá veður eða var þ. dag, átti til)
 Gamli menn sögðu, að aldrei hefi út of þessu veðri.

Þá þótti það fullvíst of fyrirfram áhrædd, að veðráttan allt sumarið fari ekki þessu:

Veid, ekki fardaga, eins of fyrsti sunnudagur í sumri.
Tínastátturinn, eins of fyrsti mánudagur í sumri.
Engjastátturinn, eins of fyrsti þriðjudagur í sumri. Engjastátturinn var talið standa fram að réttum, en um haust veðuráttanna var eins of að ofan er lýst.

Þó hvassvæði af sudurostri ("útsýningargarri") í þrétta -
noth, þótti sjátt um líka eða sömu veðuráttu meiri hlutu
veðrar eins sem ekki var, en þó sjaldnaft leygur en til ráttu; þó
 gat þrétta viltu gert nokkrar breypingar á þessu of einu um nið -
spunnid Gottungl í gagnstótti átt. Það er sem sé talið allnihil vissu
þungu fyrir þó, hvernig vistar frá einu þungu komu til annar í hvad, átt
þungu "springur út" eða "kviknar". Vitaulega reynist þetta stundum svo,
 en eigi ávalt; lítur er aftur í móti víst, að eigi vistar jafnt alla tíð
 sömu þungu máttum, sem of lítur, að þungu ríða miklu um veður -
 áttuna, vagna stranna þeirra, en þau valda í hefti of logi.

Þerrimerki er það, ef smíðfuglar, t.d. ódúshauar, lónfuglar o. fl. smíðfuglar
verpa niðarlega við lofti eða hvarvi: þeir fara þá norri
 um það, hversu vatnið mun verða ríkt í fjörnum eða
 elsti ná þau, sem þeir hafa tekið um vax sitt.

Óþurkamerki er það:

1. Ef smíðfuglar teiða um sig til vaxs hátt í himnum eða
 þrífum: Gagnstætt því er að ofan gefur.
2. Reli græna froða að sandi eða steinum við inntu
 lón, er það óröskur vottur um langvarandi rosa.
 Froða þessi er græn og smíðgjör mjög, líkust jafst
 ír munni hesta; er það smíðgjör sly, en hveðrin
 fremur fyrirferðarleit og þunn.
3. Þegar svanir halda sig í haidum, en síðan líta í vefnum, teygar úr komu.
 - - svanir halda sig heim við (hauðar) veit það í úr komu.
 - - Snyðfellingar komu heim á hláð gúðri lósum, veit það húðar og hárindi
 - - Lón og stærstir um haidir gósta á teygu, veit það veru vöðva.
 Hunkan spá sjaldan vóðri, vagna samvíska við mannum: Enn offastir. En þeir
 eru fundvísir í féi fóru, á spor sín og manna: Ryktuðum þeirra. Finni þeir fé í fóru,
 leggja þeir þar, veg að yr komid, en gjöra vart við fund sínu eða, með því að
spauðala hátt eða veltja afhygli manna á því.
Komari þegar snygja teygur í björku berbergi, eru lystugi á mat og vatni; þeir
snygja sjaldan í ágnist og jafuvel í júli, eða urinn þá au ella. Hver er sem
 þeir hljóða, er það vottur þess - og t. v. vottu - eða þeir eru lystugi á falla þá drú

Þegar rjúpan flýgur til suðurs hér sumanlands, veit það á
nordanætti y haldi. Í hávindi gætillur dregur hún oflögum,
hordum spordum, en flýti hún sjá til hálendis, hlída y falli,
má af stáð hennar sjá, að hún hefir þá þrumufi og er það
vælt merki um línvindi y vötu.

Þegar hrafninn flýgur lágt, með ríllu garzi, veit það á
illvindi, en flýti hann hátt og sé hann þá hljóður, er
það vottur um að góðvindi sé í vöndum.

Sé ríllid um háfis fyrri Horni (vestra) í vörum,
veit það á vötuvarnt suman í Sudurlandi.

Reykurinn er eldhissfrömpurinn var áður fyrrum talinn vælt vitni
um það, hvernið vinda mundi næsta daga, ein þann að sumri til þannig, að
þótt blejaloyn vði, lagði reykinn frá vötri til suðuro, eins og tala veldur
vindur vði, eða hann lagdist niður með þeljumni í hrisa sundid til annars
hvorra hlíðar. Um fyrra áfríðid er það að segja, að þann veldur var í vöndum,
en sumanætti y rjúpingu, ef um síðara áfríðid var að ræða
vötri veid að broda grítt úti við í loyni, lagði lyllinn af honum undan
þeirri áfríðni, sem vindstáðan völd næsta daga da dag, þótt einhver
andværa gætti af gagnstæðri átt. Stundum lagdist reykurinn niður að
hlöðnum, sem áður voru í ^{sin}steinar, hverri hlit, og vissi það í royn, einst-
nun af reykurinn lá niðri við jörd of breiðdíst út um nólof so eðri undan
sund-áttum átt eða sumanætti. Vildi mannum þá of síðna í augnum, of þeir
völdu á stáði við hlöðnum og reykinn lagði móti þeim, þá sáði hlöðnum.

Þogur hvílfuzl, (svartbakur, mágur, ritur og jafuvel hrafnar) sveinna hátt í lofti, ein þess að sjá auðugt sé, að þeir hreyfi vængina, líkist flug þeirra svif- eða ræmi-flugi og veit það ávallt á meira og verra vöðum, oftast hvassviðri eða roki og þá einstætt af suðaustri, með úrkomu.

Enn fuplannir þá í sveimi uppi í hvarru en þungu lofti, sem miltit áhrif hefir í loftþyngdarmáli, enda er hann eignug, órátt vitni ^{um} vöðum þá, sem í vöðum er. Hann stígur þá þó meira, undir vöðri, sem það vöður verra, en fellur bráðlega þogur vöðri er stóllid á.

Enn má telja það órátt merki um, að suðaustan stórvíðri og stjó-
hvíð sé í nánd, þogur ótt fjóll frá vöstri (um norðum) til austurs
er hæidstær og hreim. Uppgangur stíja og svartþyðlunnis er þá úr
hafi, oftast vöstan hádegis, en vindur norð-austlögur; þogur svo
þyðlunnid er komid svo langt yfir háhvolf loftis og til bogga hlida, að
vindstæðum nér þó, fer á "slita úr hornum", síðan að fenna yf loka að
hríða svo, að órátt vöðum í haidum og fjóllum, en frostid þer þá
eftir þó, hvar "hart er að hornum", en það fer eftir þó og vöðum þó
hardara, sem norðan-áttin er nér og vöðum langvarandi. Vöðri
norðan-áttin lög, fer svo um síðis, að við það á "blása sig niður",
koma norðanhelum og stíllur, um lengri eða stæmum líma og
þó lengri, sem norðan vöðri var lengur á andþrofa í móti
uppganginum.

Hér sunnaulands deyr sjórinn svo of, að hvargi sér brúu og
jafuvel órafosund áll vöðum þó hvarsi mís er í mykjustánu sinni
fer á flöt. — Sé uppgangurinn meiri vöstan hádegis en austan, er

ad vouta verra vöðurs en ella, mieri frosta og harðinda, enda vöður þá norðan áttinni erfidara og sönnunara ad berja vaddid og uppganginn ríður. Hversvegna? Sönnun þess, ad þessi átt er „skyldari“ norðan áttinni, norðan henni, en austan áttin, Kaldari og uppruni hennar kominn frá meginlandi Gröndlands og ísbreidunum þar á landi og á sjó. Gintum á þetta sér stað á vestrinu og því er vestrarbaki (súður af Ragnjanes skaga) varlungavöðari, með vöður og brim þar eystra, en austarbaki, milli Eyjafalla- Jökuls og Vestmannaeyja og vöðurinn hádegis stað.

Se vestrarbaki lítilt er ^{hátt} ~~vöður~~, en norðan áttin þá svo ríð, ad hún hefir yfir höndina; er hún þá orðin í alþeymingi út af Þreidafjörð og Vestfjörðum, hár vind og stýja vöðvar komnir upp af Góju (sjóst yfir Kallishelli, sunnan Heugils) og á Þotusilum. Þeyra austur norðan áttin þá elbi; en yfir Herlingafjöllum, Rangjökli og Hofsjökli eru austloy stýrda þykki, en á Heklu setur norðan í og þó ad austurvöður; svo er einnig þá á Eyjafalla og Þindfjalla jökli, en lágst stýr á og yfir Godalandi og Þósmóti. Það er í þessum vandrúfari sem vort er ad hafa nánar gætur í háttum fugla, hvítfugla, aðarfugla og anda, einnig físta- andi, hrafn- andi, hrafn og snjófittlingu, Kattu, gosa og tandra fugla, hrota, sandfjár og hunda. Allur þessi féndur segir til um það, hver í sínu hátt og sinnir í einu leid, hverju vidra nuni vöðu dögur og jafnvel vikur. Fiskarnir, brimid, matkar og skudungar og margt fleira, leggja oft vöð í belg, þegar um þessi efni er ad ræða og er þá nákvæm og stöðug athygli vor manna. Þú einn, sem skilur þau og segir oss, oft nihtu betur en út varpsvöðurfrögninnar - sem oft eru gæglugar vöður „lojdamo“ - hvers vör megin vouta um vöðuráttina. Hann er þá vísýnid hér sunnulaud ad nihtlu gæglu, t.d. 100-200 kilometra fjarlægðin víðast hvar.

En hvi segja „lofdinnar“ eigi fyrir um hín bráðsnögg og savdavi, sem í
stelli. Öllum að vörum?

Það hygg ég að sé vognur þess, að „lofdinnar“ myndast stundum stormsvæpi,
líkt og stóðstóðbarnir í Vesturheimi, eða þennan steyin hér og þar: loft-
straumanna dragast saman í hnygla, um allt sýningur; þeir vinnast
saman, ^{innom} um steyin og leynast mönnum oft þangað til allt brýst út.
Þetta er sjaldnast met að varast, en dýrinn, listarnir og fl. geta oft
gefist beudingar um þetta, einhvern hrafninn. Þómin eru svo mörg til
þessa, að erfitt verður að reuggja það eða kr. elja með höndum.

En það þó einstis niðr og að engu hefandi, að vera að brjóta heilannum
um annað en „væðingfrógninnar“, þegar um væðingfrógninn er að ræða? Þyggid
hinn gömlu sjómenn, bændurinn gömlu, smáttanna og fjárhindana og fl.!
Sérhver bær í sjó og í vatni, sérhver strauusvæpi, seg og sýgur, hefir
sína „hillsýni“ og sögu að segja í þessum efnum, að vísu eigi ávalt
öbrigdult, en furdu nafnfrógninn. En athyglis ogki engu að skada!

Jafnvel fróstrósinna og hrinnid í glugganum, segja oss, hvort verður
fari batnandi eða versnandi: Ef „rósin“ þessar myndu langar og reflu-
legar hróslur, sem snúa uppi við, fer verður batnandi, en séu þær öreflu-
legar og snúa niðri við, verður verðid u. m. k. östodupro og jafnvel versn.
Eins er með hrinnid: Sé það loðhrinnid, líður elki í löngu að líu er
í völdum. Smáttanna boda kudda, tek. í norðu. ött. Stóttanna boda viðhara vöðva og hrófi beft.

Hvort segja blinnin? Þoku þau elki, þe „sinnum undir mottina“? Þléttu
þau elki fyr á haustin, þóth god tíð sé, en stundum ella, þóth stormar
séu og stóttu vöðva? Hvort segir ýstleid með gluggum og í dýrum í illvöldum?

En það elki misinnandi, og þó most, er verðid stendur leugst?
Um vöðva þar dýranna hefir og skrifad í kaffannum: Dýrin.